

LIBRIS

We know
books

Traducător: Edith Negulici
Redactor: Elena-Anca Coman
Editor: Ionuț Radu
DTP: Aimee Consulting&Advertising

LILY GRAHAM
THE CHILD OF AUSCHWITZ
Copyright © Lily Graham, 2019
Cover design by www.cabinlondon.co.uk
First published in Great Britain in 2019 by Storyfire Ltd trading as Bookature

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GRAHAM, LILY

Copilul de la Auschwitz / Lily Graham ; trad. din lb. engleză
de Edith Negulici. - București : Librex Publishing, 2022
ISBN 978-606-8998-09-1

I. Negulici, Edith (trad.)

821.111

LIBREX PUBLISHING
Str. Episcopul Radu, Nr. 30, București
Redacție: 0723 193 019
Email: office@librex.ro
comenzi@librex.ro
www.librex.ro

© LIBREX PUBLISHING, 2022

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform *Legii dreptului de autor*

LILY GRAHAM

COPILUL DE LA AUSCHWITZ

Traducere din limba engleză:
Edith Negulici

 **LIBREX**
București, 2022

CAPITOLUL I

Auschwitz, decembrie 1942

— Ai înnebunit, *Kritzelei?* îi șuieră Sofie la ureche, cu ochii imenși, înfricoșați și cicatrice care-i acopereau paloarea capului pleșuv, proaspăt ras. *Vrei să ne împuște? Mișcă-te.*

Eva Adami se împiedică sub șuvoiul ploii torențiale, încălțată cu sabotii ei prea mari, nepotriviți și aproape că-și pierdu unul în stratul gros de noroi greu, necruțător, în care se întipăriseră mii de pași înaintea ei. Era încă întuneric, poate cândva după ora patru dimineața, deși lumina crudă a proiectoarelor părea să dea de înțeles că era mult mai târziu. Era încovoiată de frig în timp ce se deplasa, încercând să se încălzească. O misiune inutilă, fără satisfacții. Ploaia torențială părea să șiroiască sălbatic, alunecându-i pe gât. Ura *apelul*. Apelul nominal de două ori pe zi, când prizonierele erau obligate să se târască afară și să aștepte, indiferent de vreme, indiferent dacă erau sau nu îmbrăcate, în timp ce erau numărate și apoi răsnumărate, ore în șir. Nesupunerea te putea costa viața. Însă acesta putea fi prețul aproape oricărei experiențe din lagăr.

Se întoarse să se uite la prietena ei, având o privire ciudată pe fața delicată, iar ochii ei de culoarea alunei păreau și mai mari, din cauza capului ras, întunecat.

— Suntem aici doar de o săptămână. Asta e ceea ce tocmai a spus Helga.

Se auzi o răsuflare delicată, urmată de o înjurătură rostită în șoaptă.

O săptămână. *Aici.*

O săptămână de când fuseseră depozitate de umanitate. De când fuseseră adunate ca niște vite și împinse într-un tren împuțit care mirosea a moarte și a degradare, unde zile întregi se chinaseră și de-abia reușiseră să respire, strivite de cadavre. Doar pentru a ajunge într-un haos cumplit – zgomot și strigăte, manevre brutale – apoi fură împărțite în grupuri și conduse într-o sală mare, unde au fost dezbrăcate și au defilat goale în fața gardienilor SS care se holbau la ele, iar capetele le-au fost rase de mâini brutale. După aceea, se grăbiseră să se îmbrace, alegându-și haine dintr-o grămadă de articole uzate, desperecheate și fuseseră scuipate.

Eva nu știa că, la urma urmei, încă putea resimți șocul evenimentelor pe care le trăise până atunci, dar, cumva, cuvintele Helgăi reușiseră s-o rănească.

— O săptămână în iad, murmură Vanda, ca un ecou al gândurilor ei.

Părul ei roșu, pielea palidă și pistruii dezmințeau moștenirea ei ceho-ungurească.

— Pare o eternitate.

Venise cu ele în tren. Două zile călătoriseră în picioare. Cincizeci de femei avuseseră la dispoziție doar o găleată pentru mâncare și una pentru a-și face nevoile.

— Crezi că ai nevoie de mai mult de o săptămână pentru a-ți distruge viața? mormăi Helga, sceptică.

Avea 50 de ani, dar părea mult mai în vârstă, părul ei de culoare gri-închis începuse să crească în șuvițe deșirate și ochii ei aveau acel aspect sticlos, întâlnit și la unele dintre celelalte deținute, de parcă ar fi fost un cadavru viu. Era

acolo de câteva luni, cu mult înainte de sosirea lor, iar timpul începuse să-și pună amprenta, mai ales în privința răbdării ei cu celelalte nou-venite, precum Eva.

— Nu știați până acum că o viață se poate schimba așa? spuse Helga plesnindu-și încheietura firavă și toate tresăriră la sunetul asemănător unui glonț.

Helga clătină din cap, apoi refuză să le mai privească.

Eva știa. Mai bine decât unele deținute.

Și totuși, nu se putea abține să nu se gândească la faptul că, doar cu o săptămână în urmă, habar n-avea că exista un asemenea loc – unul conceput exclusiv pentru *exterminare*. Un loc care făcea ca Terezin, lagărul de concentrare evreiesc și ghetoul de la periferia Pragăi, pe care ea îl numise „casă” anul trecut, să pară un vis.

— Nu, iadul ar fi fost mai bun, murmură Vanda, în timp ce Helga merse mai departe și ele o urmară, buzele ei zvâcnind și strâmbându-se ironic într-un rânjel, în timp ce le privea.

Toate se întoarseră să o privească, nedumerite, în timp ce unul dintre ciobăneștii germani se smuci mârâind și zburbindu-și blana, cât pe ce să le sfâșie și să lase în noroi o urmă însângerată a rămășițelor lor pământești.

Vanda se uită la câine, fără nicio tresărire.

— Măcar ne-am încălzit.

Eva pufni în răs. Era surprinzător ceea ce i se părea amuzant acum.

Pentru „masa” de prânz, ele stăteau la rând, așteptând repartizarea litrului de supă. Eva își folosi mâna pe post de ceașcă pentru lichidul apos, fără a obține cantitatea care îi era destinată, deoarece oricât de mult ar fi încercat, în absența unei căni, lichidul prețios tot se vărsa pe podea.

Mâncarea avea un miros și un gust ciudate. Existaseră unele deținute care refuzaseră s-o mănânce când sosiseră prima dată și chiar și ei – care știa prea bine ce însemna foamea, venind de la Terezín – îi era greu să se forțeze s-o înghită la început, dar acum toate o consumau cu disperare. Se zvonea că gardienii o amestecaseră cu niște substanțe, pentru a le menține calme și a le opri menstruația. Nu funcționase la fostele deținute și doar timpul avea să spună dacă avea să-și facă efectul asupra acestora din urmă. Bănuia că existau rații destinate înfometării, care oricum aveau să rezolve asta, deși nu era sigur, niște biete femei încă aveau ciclul, în ciuda tuturor măsurilor luate.

Supă avea un gust cu adevărat îngrozitor, dar ea ar fi dat orice pentru mai multă. În mintea ei nu era loc pentru teama de efectele dezastruoase pe care mâncarea otrăvită le-ar putea avea asupra corpului pe termen lung. Acum singurul lucru pentru care-și făcea griji era să supraviețuiască astăzi și asta însemna să încerce, cumva, să obțină mai multă mâncare.

Seara, pe la ora 19, după ce-și terminau ziua de lucru și aveau „timp liber” – pe care oricum îl petreceau închise în barăcile lor –, li se dădea o felie de 300 de grame de pâine neagră și o linguriță de gem sau margarină, din care ele trebuiau să-și păstreze jumătate pentru micul dejun. Puține puteau răbda și erau nevoite să-și înceapă ziua cu un surrogat de cafea granulată, care nu avea niciun gust, până când primeau în sfârșit supă.

— Primul lucru pe care îl vom face este să ne luăm propriile căni sau poate chiar castroane, îi spuse Eva Sofiei după ce terminaseră de mâncat, urmărind cum una dintre femeile care erau acolo de mai mult timp făcea un

pas înainte pentru a primi o porție mai mare de supă, cu ajutorul unei căni din metal deteriorate pe care o avea în mâini.

Deținutele care beneficiau de un astfel de lux reușeau să obțină o porție mai mare de supă, precum și bucăți mai mari de legume. Cana era o ustensilă foarte simplă, dar acolo putea face diferența dintre viață sau moarte.

Sofie se holbă la ea, apoi clătină din cap, răsând în ciuda a tot ce se întâmpla. Sunetul era blând și neașteptat, ca un ciripit de păsărele într-o dimineață întunecată de iarnă.

— Un castron? Aici? *Kritzelei*, întotdeauna țintești către stele. Și cum propui să facem asta?

Drept răspuns, buzele Evei zvâcniră, iar ochii ei de culoarea alunei străluciră. Sofie o poreclise *Kritzelei* la Terezín, unde cele două se întâlniseră prima dată. Însemna „mâzgălitură”, deoarece Eva era predispusă să viseze cu ochii deschiși și să vadă lumea așa cum își dorea ea. Cândva fusese artistă și ilustratoare cu un viitor promițător, înaintea ca națiții să decidă altfel.

Totuși, în Terezín, Eva devenise artistă în alte domenii, la nevoie. Cum ar fi „curățarea” – redistribuirea bunurilor care le fuseseră luate la *The Schleuse*, zona unde prizonierile fuseseră luate în lagăr și deposedate de bunuri. „Curățarea” nu înseamna neapărat furt, ci mai degrabă restituire, dar cu dobândă.

— Nu știu încă, spuse ea uitându-se la o femeie care pluti pe lângă ele – era atât de slabă, încât părea făcută din bețe de chibrituri. Dar trebuie să încercăm. Nu putem ajunge ca *ele*.

— Le spunem *Muselmann*³, șoptise Helga la scurt timp după ce se prezentase, în prima lor noapte petrecută în

3 Termen argotic folosit printre deținuții evrei din lagărele de concentrare naziste din timpul Holocaustului pentru a se referi la cei care suferă de foame și de epuizare, precum și la cei care s-au resemnat la gândul morții iminente. (n. tr.)

baraca înghețată, unde peste o sută de deținuți dormeau opt ore pe priciuri tari din lemn, suprapuse pe trei nivele, asemănătoare cuștilor.

Eva se uită acolo unde degetul roșu și noduros al Helgăi era îndreptat spre umbra unei siluete feminine, al cărei suflet o părăsise cu ceva timp în urmă.

— *Muselmann?*

— Ca bărbații îngenuncheați la rugăciune. Complet închiși în sinea lor. Ei sunt cei care au renunțat pur și simplu.

Eva o privi uimită, încercând să înțeleagă și asta, printre toate celelalte lucruri care se întâmplaseră în acea zi. Acela era viitorul ei acolo? Al Sofiei?

— Le poți condamna? întrebă Vanda, o tânără care călătorise cu ele în tren, izbucnind în suspine.

Brusc, o *Kapo*, o prizonieră de multă vreme, numită responsabilă de barăcile lor, se apropie și o plesni peste față pe tânăra care plângea sfâșietor, spunându-i să tacă sau, dacă nu, amenințând-o că va chema un gardian care o va reduce la tăcere definitiv.

— Nu este la fel de crudă ca celelalte, spuse Helga, referindu-se la celelalte *Kapo*, dintre care unele erau la fel de rele precum gardienii, imitându-le sadismul pentru a obține favoruri; unele păreau să fi păstrat o aparență a umanității lor.

În timp ce Eva și Sofie se holbau, Helga le explică:

— Fata care plângea tocmai a aflat ce i s-a întâmplat mamei ei, șopti ea. Mai bine să învețe să accepte realitatea și să nu mai facă atâta caz, altfel îi va călca imediat pe urme.

Eva simți un fior rece pe șira spinării, care nu avea nimic de-a face cu frigul din baraca înghețată.

— Unde i-au dus mama? întrebă ea.

Bătrâna stătea aplecată ca un corb bătrân; părul ei grizonant și prăfuit începuse să-i crească din nou în şuvițe neglijente, asemenea unor pene roase de molii. Se uită la ea ca și când răspunsul era evident, apoi arătă spre afară, chiar dacă ele nu prea vedeau dincolo de micile crăpături ale barăcii.

— La cuptor.

Eva icni surprinsă și se agăță de Sofie când își dădu seama.

— Le ard?

Sofie închise ochii, într-o expresie de groază mută.

Helga încuviință, cu o expresie blândă. Ochii ei mari și întunecați, tiviți cu riduri fine, violacee, erau lipsiți de viață, asemenea spuselor ei:

— Vom muri toate aici. Cu cât acceptăm mai repede, cu atât mai bine.

Apoi se întoarse și se întinse în prici, cu fața spre cealaltă parte a peretelui, aparent sătulă să vorbească și să le explice nou-venitelor inevitabilul.

Eva înțelese, în timp ce asculta sunetul înăbușit al suspinelor fetei, cu inima bătându-i dureros în piept. Schimbă cu Sofie și cu Vanda o privire mută, îngrozită.

Când se lăsă noaptea, li se dădu o felie de pâine neagră de opt centimetri și nu mai era nimic de făcut în afară de chin și de somn. Eva se cuibări lângă Sofie. Priciul era dur, aveau o pătură subțire, murdară, pe care toate încercau s-o împartă. În ciuda apropierei fizice, tot era frig. Picioarele ei erau goale, pentru că nu reușise să-și găsească șosete sau ciorapi după ce le dezbrăcaseră la piele sub ceea ce părea un duș, unde își întinseseră apă pe pielea murdară și-și acoperiseră siluetele înghețate și umede cu haine și mai murdare. Avea să mai treacă o vreme până când aveau să

înceapă să se teamă de dușuri, dar deocamdată ignoranța era o binecuvântare. Momentan, analizarea *acestui fapt* era suficientă. Purta o ținută zdrențăroasă, compusă dintr-o rochie veche, cu mâneci lungi, cu câteva numere mai mare, și o jachetă bărbătească subțire, cu dungi, precum și saboți nepotriviți, pe care fusese avertizată să-i țină în picioare, chiar în timp ce dormea, în caz de furt.

Se întoarse de pe o parte pe alta, cu ochii holbați la prețul din lemn de deasupra capului ei, făcându-le să geamă, deoarece asta însemna că toată lumea trebuia să se întoarcă în același timp de pe o parte pe alta. Previzunile sumbre ale Helgăi îi răsunau în minte, ca un baros.

— Vom trăi, îi șopti ea Sofiei, luându-și prietena de mână, în noaptea întunecată. Vom supraviețui, așa cum am făcut-o și la Terezín.

— Cum? șopti Sofie.

Prietena ei, care-i vorbea sincer, fără menajamente și era cea mai puternică, se întunecă la față și-și aținti asupra ei ochii înfricoșați. Avea cearcăne cenușii sub pleoape – dormise puțin în tren și bănuia că va dormi și mai puțin în zilele următoare.

— Aici e o femeie care a spus că i-au ucis pe toți cei din satul ei – toți au fost luați și împușcați din prima zi –, aproape toată lumea de aici și-a pierdut părinții, partenerii de viață sau copiii.

Eva se uită la ea în întuneric, încercând să înțeleagă.

— Exact, șuieră Helga, care se ridică strâmbându-se, apoi se întoarse să le arunce o privire urâtă, pentru că o țineau trează.

Ochii ei erau sticloși, aproape febrili în furia lor bruscă. Alte câteva femei gemură din cauza tulburării liniștii. Helga le ignoră în timp ce-i făcea morală Evei.

— Crezi că ești specială? Crezi că tu, dintre toate de aici, meriți să trăiești?

Eva clătină din cap.

— Nu. Nu cred.

Helga ridică o sprânceană subțire.

— Și totuși, crezi cumva că vei scăpa vie de aici? șuieră ea.

— Taci! strigă *Kapo*, apărând brusc din camera ei de la capătul barăcii. Sau te voi împușca pe loc!

Toată agitația încetă repede.

Eva se întinse la loc, apoi se uită la prețul din lemn de deasupra capului și-i șopti Sofiei:

— Vom trăi și îl voi regăsi pe Michal.

Helga horcăi sceptică.

— Soțul tău? ghici ea. Ești *proastă* de-a binelea. Nimeni de aici nu-și poate permite să gândească astfel. Este mai bine, crede-mă, să uiți cine erai cândva, viața aceea s-a terminat acum.

Eva își șterse o lacrimă furioasă, gândindu-se: *Muselmann*.

— Nu. Nu ne putem permite să gândim astfel, de parcă n-ar mai exista speranță, pentru că doar așa ei au de câștigat.